

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för svenska språket

Nybörjarelevers grammatiska utveckling.
- En undersökning om hur nybörjarelever utvecklas under
tolv veckor.

Gerardo Berríos

Specialarbete, 15 hp
Svenska som andraspråk SIL420
Vt 2008
Handledare: Roger Källström
Examinator: Maja Lindfors Viklund

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1. Syfte	3
2. Forskningsöversikt	3
2.1. Processbarhetsteori	3
2.2. Axelssons nominalfrasmodell	5
2.3. Performansanalys	6
2.4. Tidigare undersökningar	8
3. Material och metod	8
3.1. Deltagare	8
3.2. Texterna	10
3.3. Använda texter i resultatet	11
3.4. Metod	11
4. Resultat	12
4.1. Text 1	12
4.1.1. Nivåer enligt processbarhetsteorin	12
4.1.2. Performansanalys	13
4.1.3. Axelssons NP-modell	14
4.1.4. Övrigt	14
4.1.5. Utveckling	16
4.2. Text 2	17
4.2.1. Nivåer enligt processbarhetsteorin	17
4.2.2. Performansanalys	18
4.2.3. Axelssons NP-modell	18
4.2.4. Övrigt	18
4.2.5. Utveckling	19
4.3. Text 3	20
4.3.1. Nivåer enligt processbarhetsteorin	20
4.3.2. Performansanalys	21
4.3.3. Axelssons NP-modell	21
4.3.4. Övrigt	21
4.3.5. Utveckling	22
4.4. Text 4	23
4.4.1. Nivåer enligt processbarhetsteorin	23
4.4.2. Performansanalys	24
4.4.3. Axelssons NP-modell	24
4.4.4. Övrigt	24
4.4.5. Utveckling	24
4.5. Text 5	26
4.5.1. Nivåer enligt processbarhetsteorin	26

	2
4.5.2. Performansanalys	27
4.5.3. Axelssons NP-modell	27
4.5.4. Övrigt	28
4.5.5. Utveckling	28
4.6. Utveckling från text 1 till text 5	30
4.6.1. Nivåer enligt processbarhetsteorin	30
4.6.2. Performansanalys	32
4.6.3. Axelssons NP-modell	33
5. Slutdiskussion	33
6. Litteraturförteckning	38

1. Inledning

Många sfi-lärare som undervisar nybörjare brukar tala om de stora framsteg som eleverna gör på kort tid. I februari 2008 började jag undervisa en nybörjarklass i svenska på Vingagymnasiet Centrum för ivik. Snart märkte jag vad mina kollegor menade. Från en dag till en annan verkade eleverna göra framsteg. Tidigare hade jag undervisat i sfi i tre år men jag hade aldrig undervisat nybörjare. Eftersom jag skulle skriva min C-uppsats inom svenska som andraspråk under våren började jag fundera på om man kunde mäta nybörjarelevernas framsteg på något sätt. Jag beslöt mig för att undersöka elevernas grammatiska utveckling under de veckorna jag undervisade i klassen.

1.1. Syfte

Syftet med undersökningen är att bedöma nybörjarelevens grammatiska utveckling utifrån tre modeller för grammatisk utveckling, Pienemanns processbarhetsteori, performansanalys och Axelssons (1994) modell för nominalfraser. Frågan är hur långt på de tre olika nivåskalorna deltagarna når och vilka övriga grammatiska färdigheter de behärskar efter tolv veckor.

2. Forskningsöversikt

2.1. Processbarhetsteorin

I *Utveckling och variation i svenska som andraspråk enligt processbarhetsteorin* ger Gisela Håkansson (2004) en översikt över processbarhetsteorin och refererar till andra undersökningar. Som teoretisk ram använder hon Pienemanns processbarhetsteori (Pienemann 1998).

Processbarhetsteorin har sitt ursprung i Pienemanns studier kring inlärningsordningar av grammatiska strukturer med hänvisning till Levelts modell för språkprocessning och språkproduktion. Processbarhetsteorins grundantagande är att inlärare bara klarar av att producera sådana konstruktioner som de kan processa och därför inte klarar hela grammatiken på en gång. De grammatiska processerna byggs på och automatiseras gradvis (Håkansson 2004).

Levelts modell grundar sig på att flera grammatiska processer opererar samtidigt, och helt automatiskt, när infödda talare producerar yttranden. Pienemann menar enligt Håkansson (2004) att de olika processerna utvecklas i en bestämd ordning vid andraspråksinlärning, med ett givet antal utvecklingsnivåer. Inlärare kan endast ta sig en nivå i taget och högre nivåer används först då de lägre är automatiserade.

På de första nivåerna produceras orden som isolerade enheter och på de högre nivåerna uttrycks grammatiska relationer. Utvecklingen börjar med ord i en fras, sedan mellan fraser i en sats, därefter mellan satser i en mening. Processbarhetsteorin liknas av Håkansson (2004) vid en stege, där inläraren klättrar uppåt och måste stå på den första stegpinnen innan man kan fortsätta till nästa. Inläraren kan falla tillbaka några steg men man kan inte komma vidare utan att ha använt de lägre stegpinnarna. Nedanstående tabell sammanfattar de förhållanden som föreslagits för svenska.

TABELL 1. *Processbarhetsteorins utvecklingsnivåer för svenska som andraspråk enligt Håkansson (2004:155)*

Nivå	Morfologi	Syntax
5. Grammatisk information mellan satser Skillnad huvudsats/ bisats		Negation före verb i bisats
4. Grammatisk information inom satser, mellan fraser	Kongruens (predikativ)	Inversion i satser med framförställt adverb (verbet alltid på andra plats)
3. Grammatisk information inom fraser, frasmorfologi	Kongruens (attributiv)	ADV+subjekt före verb
2. Ordklass lexikal morfologi	Plural, bestämdhet, Presens, preteritum, etc.	Kanonisk ordföljd (oftast subjekt före verb)
1. "ord"	Oböjda former	Enstaka konstituent

De fem utvecklingsnivåerna förtydligas av Håkansson. Här följer en förklaring av respektive nivå.

Nivå 1. Den första utvecklingsnivån är ordinlärning. Orden uppfattas som invarianta enheter, därför förekommer ingen växling mellan olika böjda former av orden. På denna nivå är inlärare oftast inte villiga att kommunicera på inlärningsspråket.

Nivå 2. På denna nivå kan inläraren processa ordklasser. Enligt Levelt lagras ord i lexikonet tillsammans med information om de syntaktiska och morfologiska egenskaper som hör till de olika ordklasserna. Detta är nödvändigt för att grammatik ska utvecklas (Håkansson 2004). Inlärare av svenska börjar ge substantiv ändelser för bestämdhet och plural (*hund-en, hund-ar*) och verbändelser för tempus (*tala-de*). Trots att det finns flera ändelser för samma funktion i svenska överanvänder ofta inläraren vissa former, oftast de mest frekventa, t.ex. substantivets plural (*-or, -er, -r, -ar, -n, -Ø*). Ordföljden är subjekt-verb-objekt.

Nivå 3. Nu har morfologin utvecklats till att gälla kongruensmorfologi inom frasen. Inläraren kan processa större enheter som fraser och markera att det finns grammatisk information mellan två ord i en fras. Exempel på detta är att adjektiv och substantiv markeras för numerus inom nominalfrasen (*en brun hund – flera brun-a hund-ar*). Samtliga ord i nominalfrasen har en markering som anger om det är singular eller plural. Ordföljden är fortfarande rak, även då ett adverb kommer först i satsen (t.ex. *Nu jag skriver*). Detta beror på att informationsöverföringen begränsas till att gälla inom frasen, eftersom inläraren inte kan processa hela satser.

Nivå 4. På denna nivå processas grammatisk information över frasgränserna och utifrån grammatisk information i nominalfrasen kan inläraren använda predikativ kongruens (*Hund-ar-na är brun-a*). Inläraren har överblick över hela satsen och kan överföra grammatisk information mellan subjektsdel och predikatsdel. Detta innebär att inläraren klarar av att använda V2-ordföljden, dvs. rak ordföljd när subjektet är först i satsen (*Jag skriver nu*) och omvänd ordföljd när något annat kommer först (*Nu skriver jag*).

Nivå 5. På den högsta utvecklingsnivån kan inläraren processa grammatisk information mellan satser, vilket för svenska innebär en skillnad mellan ordföljden i huvudsats och bisats.

2.2. Axelssons nominalfrasmodell

I analysen av texterna kommer det att hänvisas till Axelssons nominalfrasmodell. I uppsatsen kommer förkortningen NP att användas för nominalfras. Tabell 2 är en anpassning av Axelssons modell gjord av Anders Philipsson (2004).

TABELL 2. *Axelssons nivåer för NP (Philipsson 2004:133)*

	NP-typ	Exempel
Nivå	Namn	Rom
1	Modifierare (en eller flera) + obestämt substantiv	tre flickor
	Obestämt substantiv	flicka
	Bestämd modifierare (en eller flera) + artikellöst substantiv	min syster
Nivå	Modifierare + substantiv med enklitisk bestämd artikel	hela dagen
2	Ensam substantiv med enklitisk bestämd artikel	flickan
	Obestämd artikel obestämt substantiv	en flicka
Nivå	Obestämd artikel + modifierare + obestämt substantiv	ett gult hus
3	Framförställd bestämd artikel + modifierare + substantiv med enklitiskbestämd artikel	det gula huset

2.3. Performansanalys

Performansanalys skiljer sig från tidigare analyser för att beskriva interimspråket eller inlärspråket. Den tidigare felanalysen tog fasta på inlärsarens fel. Med en performansanalysen syftar man istället till att beskriva vad eleven kan, inte räkna upp felen. Intentionen är att beskriva felen som tecken på en redan förvärvad kunskap som undervisningen ska bygga vidare på. Syftet med detta är att bedömningarna ska fungera som både diagnos och prognos. Diagnosen ska hjälpa läraren att se var i språkutvecklingen eleven befinner sig. Prognosen hjälper läraren att planera innehåll i undervisningen och grupsammansättningar. (Bergman & Abrahamsson 2004)

För att benämna och definiera elevernas färdighetsnivå på ett relevant och förståeligt sätt har Skolverket fastställt följande färdighetsnivåer.

- 1) nybörjarnivå
- 2) mellannivå
- 3) avancerad nivå.

En beskrivning av dessa nivåer ingår i referensmaterialet *Att undervisa elever med svenska som andraspråk* (Bergman & Sjöqvist, 1999). Här följer en omarbetad beskrivning av språknivåerna från Bergman & Abrahamsson (2004).

TABELL 3. Sammanställning av nivåerna i den språkliga delen av bedömningen enligt Bergman & Abrahamsson (2004:611)

Nybörjarnivå	Mellannivå	Avancerad
NP		
Lexikon: basord	Basord + utbyggnadsord	Mer utbyggnadsord
Enkla NP	Utbyggda NP	Även komplexa
Genus, bestämdhet, plural växer fram	Inkonsekvens i genusval, ibland fel ändelser	nominalfraser korrekt böjda
Få prepositioner	Säkerhet och variation i användning av prepositioner	Större variation och säkerhet vid prepositionsanvändning
Få pronomen, ofta överanvända	Få pronomen, vanligen korrekt använda	Säkerhet vid växling mellan substantiv och pronomen
Få adjektiv	Fler adjektiv	Fler adjektiv, viket möjliggör en mer levande beskrivning
Adjektiven börjar kongruensböjas	Enstaka adjektivändelser blir fel	
VP		
Lexikon: vanliga verb, basord,	Även mindre vanliga verb, utbyggnad	Säkerhet vid verbanvändningen
Enstaka vanliga partikelverb	Fler partikelverb	Ökad säkerhet vid användning av partikelverb
Enkla tempus	Enkla och sammansatta tempus	Säkerhet i tempusanvändning
Adverbial		
Mest tid, sätt, rum	Fler adverbialstyper	Större variation
Syntax		
Enkel meningsbyggnad	Komplicerad meningsbyggnad	Meningsbyggnaden mer varierad, vilket ger
Mest SVO	Flera bisatser	möjlighet att uttrycka sig med skenbar enkelhet
	Spetsställda bisatser och satsförkortningar	
Diskurs		
Textbindningen enkel	Textbindningen börjar fungera	Smidig textbindning
Ex. <i>och, men, sen, när</i>		

2.4. Tidigare undersökningar

I Charlotte Brolins C-uppsats från 2006 görs en jämförande studie av språkliga drag i Tisus-prov. Syftet är att jämföra godkända och underkända Tisus-prov, speciellt utifrån processbarhetsteorins nivåer, för att se om studenter med godkänt betyg processar information från högre nivå än underkända studenter, samt om felen är en bidragande orsak till betygsbedömningen. Brolins hypotes är att de godkända studenterna befinner sig på högre nivå än de underkända.

Resultatet visar dock att de godkända och de underkända studenterna befinner sig på samma processbarhetsteorinivå. Felanalysen visar att andelen fel är en viktig komponent vid betygsättningen, men även att alla fel inte ses som lika allvarliga. Vissa fel är i högre grad utmärkande för de underkända testtagarna, t.ex. ordvalsfel och avsaknad av obligatoriskt subjekt. (Brolin 2006)

Brolin anser att ett problem med processbarhetsteorin i detta sammanhang är att den endast tar fasta på inläring av form och inte funktion. En koppling till Brolins resultat finns i slutdiskussionen.

3. Material och metod

I min undersökning deltar elva elever i en klass som jag undervisar under vårterminen 08. Klassen innehöll ursprungligen 16 elever, men några elever har slutat och andra har tillkommit.

De elva deltagarna är alla nybörjare i svenska. Med det menas att de inte studerat svenska tidigare. De flesta kunde några standardfraser som t.ex. *jag heter*, *jag kommer från* mm. De flesta hade vid början av undersökningen endast varit i Sverige i en till tre månader, med några få undantag. Av deltagarna har alla utom tre påbörjat studierna på Centrum för ivik den 25 februari 2008. Två av dem började två veckor senare, den 10 mars och en påbörjade sina studier den 14 januari, men var frånvarande två veckor och betraktades av den anledningen som nybörjare.

3.1. Deltagare

De elva deltagarna kommer att benämnas A-K för anonymitetens skull. De namn som förekommer i texterna är fingerade. Här följer kortfattad bakgrundsfakta om deltagarna. I de fall där inget datum för påbörjade studier angetts har deltagaren börjat den 25 februari.

A är man, född 1989, från Ungern. Hans modersmål är ungerska. A har elva års skolbakgrund från hemlandet, varav åtta är från grundskolan och tre år från en gymnasial snickarutbildning. Deltagaren kan engelska och lite tyska. A kom till Sverige i juni -07 men hade inte studerat svenska förrän han började på Centrum för ivik den 25 februari 2008.

B är kvinna, född 1990, från Eritrea. Hennes modersmål är tigrinja. Hon har elva års skolbakgrund från hemlandet och har slutfört sin gymnasieutbildning i Eritrea. De sista sex åren var engelska hennes skolspråk. Hon kom till Sverige den 1 november 07.

C är man, född 1990, från Rumänien. Hans modersmål är rumänska. C har tio och ett halvt års skolbakgrund från Rumänien. C talar engelska. Han kom till Sverige i den 5 januari 2008.

D är man, född 1991, från Polen. Hans modersmål är polska. D har nio års skolbakgrund från Polen. Han har under vårterminen läst gymnasiekurser i Polen parallellt med utbildningen i Sverige. Detta medförde att D, som påbörjade sina svenskstudier den 14 januari 2008, var borta två veckor för att skriva tentor i Polen och av den anledningen fick han gå om nybörjarkursen. D talar engelska. Han kom till Sverige den 23 november 2007.

E är man, född 1989, från Irak. Hans modersmål är assyriska. E har tio års skolbakgrund från hemlandet (skolstart vid sex års ålder). E har även gått i skola i Tyskland under ett och ett halvt år, en yrkesskola med inriktning metall och frisör. Han talar arabiska, engelska och tyska. E kom till Sverige 10 januari -08.

F är kvinna, född 1989, från Colombia. Hennes modersmål är spanska. F har elva års skolbakgrund från hemlandet. Hon är klar med gymnasiestudierna i Colombia. F talar lite engelska. Hon kom till Sverige 14 december -07.

G är man, född 1991, från Somalia. Hans modersmål är somaliska. Han har sju och ett halvt års skolbakgrund från hemlandet. Han började skolan vid åtta års ålder på en privat skola där all undervisning var på engelska. Han talar arabiska och engelska. G kom till Sverige den 25 november -07.

H är man, född 1990, från Somalia. Hans modersmål är somaliska. H har sammanlagt endast fyra års skolbakgrund, tre från Somalia och ett från Etiopien där han gick i privatskola. H talar engelska. Han påbörjade sina studier i svenska den 10 mars. H kom till Sverige 1 februari -08.

I är man, född 1989, från Serbien. Hans modersmål är romani. Han har åtta års skolbakgrund från Serbien, endast grundskola. I talar serbiska och lite engelska. Han påbörjade svenskstudierna den 25 februari 2008. I kom till Sverige december 07.

J är man, född 1989, från Irak. Hans modersmål är arabiska. Han har tolv års skolbakgrund i engelskspråkig privatskola i Irak. J talar engelska. Han kom till Sverige den 7 februari 2007. Han har bott i Alvesta i åtta månader, men hade inte studerat svenska tidigare. J påbörjade svenskstudierna den 10 mars 2008.

K är kvinna, född 1990, från Turkiet. Hennes modersmål är turkiska. K har elva års skolbakgrund i hemlandet, åtta år grundskola och tre år yrkesförberedandegymnasium med inriktning mot ekonomi. K kom till Sverige den 2 januari. 2008

3.2. Texterna

Deltagarna har under undersökningsperioden skrivit minst fem uppgifter på lektionstid där de inte fått ta hjälp av lärare eller klasskamrater. Första uppgiften har hämtats från ett nivåtest där eleverna skulle skriva en uppsats. Därefter testades eleverna en gång i veckan.

Vid varje skrivtillfälle har eleverna fått olika uppgifter. Alla deltagare har inte skrivit alla texter, men det finns fem texter av alla. De olika uppgifterna var följande:

- *Skriv om dig själv.* Denna text kommer att benämnas ”uppsatsen”. Detta skrivtillfälle var ett nivåtest vilket medförde att samtliga elever skrev uppgiften, som var att berätta om sig själv. Texten skrevs den 17 mars 2008.
- *Berätta vad du gjort under påsklovet.* Denna text kommer att benämnas ”påsklovet”. De skrevs den 31 mars 2008. Tyvärr var inte alla närvarande och av den anledningen har inte alla skrivit denna text.
- *Berätta vad du gjort under helgen.* Denna text benämns ”helgen”. Denna text liknar föregående av den anledningen att de frånvarande eleverna skulle få chansen att skriva en liknande text samtidigt som de andra eleverna fick en ny uppgift. Datum för detta var den 7 april 2008.
- *Berätta om ditt boende.* Denna text kallas hädanefter för ”boende”. Datum då uppgiften skrevs den 14 april 2008.
- *Presentera en person, ”intervju”.* Inför denna uppgift fick eleverna intervjua en person och sedan skriva om denna person. Uppgiften skrevs den 21 april 08.

- *Berätta om sommaren*, förra och denna. Denna text benämns som ”sommaren”. Uppgiften var avsedd att visa om eleverna behärskade olika tempus. Datum för uppgiften var den 28 april 2008.
- *Vad gör du år 2018?* Denna text benämns ”2018”. Här var tanken att eleverna skulle få chans att visa om de behärskar konsten att växla mellan olika tempus. Datum för uppgiften den 19 maj 2008.
- *Berätta om en kompis*. Denna text benämns som ”uppsats 2”. Den är även nivåtest 2. Endast deltagare D har analyserats med denna uppgift, detta p.g.a. att deltagaren skrev ”2018” slarvigt vilket var missvisande. Texten skrevs den 2 juni 2008.

3.3. Använda texter i resultatet

I de fall där deltagare har skrivit alla uppgifter har jag valt ut de texter som skiljer sig mest åt i språkligt avseende. Som nämnts tidigare har D har en annan uppgift som sista text.

Här kommer en lista över deltagarna och de texter som de skrivit. Texterna har blivit numrerade ett till fem baserat på inlämningsdatum. Av den anledningen stämmer inte alltid ordningen mellan elevernas texter överrens med ovanstående punktlista.

- A: 1 uppsatsen, 2 helgen, 3 intervju, 4 sommaren, 5 2018.
- B: 1 uppsatsen, 2 helgen, 3 intervju, 4 sommaren, 5 2018.
- C: 1 uppsatsen, 2 påsklovet, 3 boende, 4 sommaren, 5 2018.
- D: 1 uppsatsen, 2 helgen, 3 intervju, 4 sommaren, 5 uppsats 2.
- E: 1 uppsatsen, 2 påsklovet, 3 intervju, 4 sommaren, 5 2018.
- F: 1 uppsatsen, 2 helgen, 3 intervju, 4 sommaren, 5 2018.
- G: 1 uppsatsen, 2 påsklovet, 3 helgen, 4 sommaren, 5 2018.
- H: 1 uppsatsen, 2 påsklovet, 3 boende, 4 intervju, 5 sommaren.
- I: 1 uppsatsen, 2 påsklovet, 3 helgen, 4 sommaren, 5 2018.
- J: 1 uppsatsen, 2 boende, 3 intervju, 4 sommaren, 5 2018.
- K: 1 uppsatsen, 2 helgen, 3 intervju, 4 boende, 5 2018.

3.4. Metod

Utöver tidigare nämnda grammatiska analyser har text- och meningslängd analyserats. I de fall där interpunktionen varit bristfällig, på så sätt att punkter till stor del saknas, har en bedömning gjorts av var punkten bör sättas. Avsaknad av punkter förekom hos ett antal deltagare

i de första uppgifterna men inte senare i undersökningen i samband med att deltagarna hade utvecklats.

4. Resultat

Predikativ kongruens förekommer inte och Axelssons modell fångar upp NP-utvecklingen bättre än processbarhetsteorin, av den anledningen bedöms processbarhetsteorin endast med hjälp av ordföljd.

4.1. Text 1

Texterna omfattar ca en handskriven A4-sida, med undantag för en deltagares text som endast består av fyra meningar. Texterna är skrivna i presens men enstaka fall av preteritum förekommer i texterna.

4.1.1. Nivåer enligt processbarhetsteorin

I den första texten presterar gruppen olika nivåer enligt processbarhetsteorin. Majoriteten av testdeltagarna är på nivå 2 men fem elever åstadkommer strukturer från nivå 3 varav en även klarar nivå 4. Alla skriver begripliga meningar och böjer verb och nästan alltid substantiv. Böjningarna är dock inte alltid korrekta.

Majoriteten av deltagarna använder kanonisk ordföljd. Undantagen är de fem deltagare som presterar högre än nivå 2, men även dessa tenderar att använda kanonisk ordföljd i majoriteten av sina meningar.

De flesta meningarna börjar med *jag*. Vanligt förekommande nominalfraser är *jag*, *min* + substantiv och namn. Nominalfraserna är enkla. De behärskar pronomenet *min* men inte *mitt*. Detta beror på att de inte behärskar skillnaden mellan utrum och neutrum.

Fem deltagare varierar ordföljden och frångår subjekt som fundament och inleder meningar med adverbial. Fyra av dessa gör detta följt av subjekt vilket innebär nivå 3. En placerar verbet på andra plats och når således nivå 4. Det kan nämnas att förekomsten av adverbial som fundament är ovanlig. Men i de fall deltagarna har använt en struktur från en viss nivå har jag bedömt texten som motsvarande denna nivå.

Trots att flera deltagare befinner sig på nivå 2 är det stor skillnad mellan några av dem. Det tydligaste exemplet är K som utmärker sig genom att skriva kort och begränsat, medan exempelvis A och E, som befinner sig på samma nivå, skriver längre och mer innehållsrika texter.

4.1.2 Performansanalys

Samtliga elever befinner sig på nybörjarnivå även om det finns gradskillnader bland deltagarna. En del är mer avancerade dock inom nybörjarnivån. Med tanke på att alla elever är nybörjare är det heller inte överraskande att samtliga ligger på nybörjarnivå.

Bisatser finns men i liten utsträckning.

Meningarna består av konstruktioner som eleverna lärt sig under de första veckorna, t.ex. *jag heter X, jag bor i X, jag är X år och jag kommer från X*. Några deltagare har även använt samma meningar som klassen skrivit gemensamt de föregående veckorna, t.ex. en uppgift där de fick skriva om sin resväg till skolan. De lite duktigare eleverna berättar om sin familj.

De flesta inleder alla eller så gott som alla meningar med *jag*. Detta hör givetvis samman med uppgiften som bestod i att beskriva sig själv, men det bör även ses som ett tecken på att eleverna befinner sig på nybörjarnivå. De som avviker från bruket av *jag*, gör det oftast med andra subjekt; mestadels pronomen.

Som tidigare nämnts varierar fem elever sin meningsbyggnad och frångår den kanoniska ordföljden. De använder adverb som fundament. För att ytterligare synliggöra testpersonernas kunskap ska dessa förklaras med hjälp av performansanalys.

De flesta deltagare tillhör nybörjarnivån. Utmärkande för denna nivå är att språket är enkelt och ofta kontextbundet, oberoende av elevens kognitiva nivå och att ordförrådet är konkret och begränsat och inte räcker till för komplicerade och abstrakta resonemang (Bergman & Abrahamsson 2004). Av den anledningen kommer dessa elevs intellektuella kapacitet inte fram. Språket räcker inte till för det. Andra aspekter som tas ställning till i bedömningen är NP, VP, adverbial, syntax och diskurs. VP kommer ej att tas upp i undersökningen eftersom deltagarna endast använder enkla VP under hela undersökningen och ingen av deltagarna visar någon utveckling beträffande detta.

NP är mestadels enkla.

4.1.3. Axelssons NP-modell

De flesta ligger på nivå 1 enligt Axelssons modell. (Philipsson, 2004) Nominalfraserna är korta och enkla. De längre NP:na är uppräkningsor som t.ex. hos C som berättar vilka språk han pratar ”rumenska, engelska och lite svenska”. E har en lång NP som är en adress ”hammarkullegata 36 Angered”. Båda dessa exempel är nivå 1-yttranden eftersom längden inte har med nivån att göra. Exempel på nivå 2 är ensamma substantiv med enklitisk bestämd artikel, t.ex. *skollen* ”skolan”, vilket framgår av kontexten *jag ska börja skollen*.

Två försök på nivå 3 i text 1: A använder NP *Min hela familj*. Förvisso är den inte korrekt men det framgår att eleven menar *hela min familj*. Även D gör ett försök till en avancerad NP *min ny stad*.

4.1.4. Övrigt

Språket är begränsat till konkreta situationer ur elevernas vardag och ordförrådet är nästan uteslutande från klassrumsundervisningen. Det finns några få undantag när deltagarna använder ord som inte behandlats i undervisningen fram till testet. Vid detta skrivtillfälle hade de flesta elever studerat i tre veckor. Under dessa veckor gick vi igenom ett grundläggande ordförråd som täcker hälsningsfraser, presentation av sig själv, räkneord, klockan, resväg till skolan (som inkluderade ord som *buss*, *spårvagn* och *pendeltåg*), färger, årstider, månader, veckodagar, kroppsdelar, familj och släkt, samt att kunna svara på enkla frågor om sig själv. Det är svårt att redogöra exakt för vilka ord som härrör från undervisningen, det är lättare att peka ut texter där ordförrådet utmärker sig ur mängden. Här utmärker sig A *yrke*, *direktör*, *bokföreläsare*, *snickare* och *lägenhet*, C *sima*, D *träning*, *jobbet*, E *jellar*, och J *simhall*.

Ordförrådet är begränsat och många texter påminner om varandra. Detta hör samman med att deltagarna gör samma uppgift men även med det faktum att de bara studerat svenska i ca tre veckor. Det kan nämnas att några av de elever som talar engelska använder sig av engelska ord där det svenska ordförrådet brister. Mest påtagligt är detta hos F, I och J, t.ex. ”Och efter jag vill studera det nature.” (F), ”I kommer from Serbien” (I) och ”Jag flyttat till gothenbery efter” (J). J skrev den näst längsta texten. Språket i texten är bristfälligt och ofta rekompenseras bristfälligheten i svenska med ord på engelska.

Texterna är av varierande längd, allt från 15 ord till 120. Den genomsnittliga längden på texterna är 79,1 ord.

Meningslängden varierar, från ett ord till 23. Genomsnittslängden på meningarna är 6,69 ord per mening. Här skiljer sig dock eleverna åt en hel del. Det lägsta genomsnittet är 3,75 och det högsta 11,6. Det lägsta snittet tillhör K som även skrev den kortaste texten. Värt att nämna i sammanhanget är att några elever har brister i interpunktion, vilket försvårat bedömningen av meningslängden.

Viktigare än längden på texten är variationen i språket som generellt sett inte är särskilt påtaglig i deltagarnas tidiga texter. De har som tidigare nämnts ett begränsat ordförråd.

Tre deltagare har valts ut för att representera olika nivåer i gruppen. D representerar de mer avancerade texterna, G medel och K den lägsta nivån. Samtliga ligger på nybörjarnivå men skiljer sig ändå åt i komplexitet.

K skriver endast fyra meningar och texten saknar röd tråd. Texten framstår inte som en helhet utan som lösryckta meningar. *Jag heter Selma. Jag är 17 år. Jag kommer från Turkiet. Jag bor i Biskopsgården.*

G Skriver mer innehållsrikt än föregående person, men använder endast det ordförråd som skolan tillhandahållit. Även här finns standardfraserna från ovanstående text. Men texten har byggts ut med hjälp av en resvägsbeskrivning som de övat på föregående vecka. Stavningen är ofta fel och G tappar ord, t.ex. *Jag kommer somalia*. Trots dålig stavning går texten att förstå. G är osäker på bruket av stor och liten bokstav samt interpunktion. Texten fungerar som helhet, men egentligen finns det inte heller här någon röd tråd.

D:s text är längre än båda föregående texterna. Även denna text ger intryck av att var sammansatt av lösryckta meningar utan direkta samband. D utmärker sig genom att han inte uteslutande använder fasta uttryck som lärts ut i skolan. Det rör sig om ett grundläggande ordförråd som dock sträcker sig utanför det som gått igenom på lektionstid. Exempel på detta är meningen *Jag åker till Sverige eftersom min pappa arbetar i Göteborg*. Samtidigt som meningen visar att eleven har ett bredare ordförråd än de andra eleverna blottar han även sina brister genom att skriva längre och inte använda de fasta uttrycken som lärts in. Dessa fel består bl.a. i fel på tempus och genus fel, t.ex. *Min efternamn är Smolarek*.

När man jämför D och K ser man att K inte gör några fel, men har begränsat sig till det yttersta för att undvika detta. Det kan tilläggas att denna elev uppvisade ett begränsat språk även i tal, medan D hade ett större flyt i språket och framför allt vågade mer. Detta visar sig även i skrift.

4.1.5. Utveckling

A klarar nivå 2 enligt processbarhetsteorins nivåsystem. Han har kanonisk ordföljd och inleder de flesta meningar med *jag*. I de fall där annat fundament än *jag* används, förekommer andra subjekt. *Min* + substantiv används tre gånger, *vi* en gång och *det* en gång. Utmärkande för A är att han använder ord som inte förekommit i undervisningen vid denna tidpunkt; *yrke, direktör, bokföreläsare, snickare* och *lägenhet*.

B uppnår nivå 4 enligt processbarhetsteorin. Hon inleder en mening med adverbial följt av verb, *Efter nio år träffa jag min pappa*. Verbet står i fel form utifrån skriftspråkets normer, men strukturen är korrekt. B inleder ytterligare två meningar med adverbial, dock inte med verbet på rätt plats.

C presterar nivå 2 enligt processbarhetsteorin. Ordföljden är uteslutande subjekt-verb.

D presterar nivå 3 enligt processbarhetsteorin. Han använder en bisats och är nära att använda en struktur från nivå 5. *I helg när jag har inte träning jag går till jobbet eftersom jag vill en pengar*. I det handskrivna originalet ser man att eleven först placerat *inte* före verbet, men sedan strukit över det och placerat *inte* efter verbet.

E befinner sig på nivå 2 enligt processbarhetsteorin. Hans ordföljd är uteslutande kanonisk. Samtliga meningar inleds med *jag*.

F frångår subjekt-verbordföljd vid två tillfällen, båda gångerna med adverbial. *Nu jag studera svensk i skolan vingagymnasiet med Gerardo. Och efter jag vill studera i sweden det nature*. Hon kompenserar sina brister i svenska med engelska ord. F når nivå 3 enligt processbarhetsteorin.

G använder adverb som fundament en gång, *Dorefter jag bjarj (börjar) i klass kl. 830 halv nio*. Det förekommer även en oklar användning av hållplatsnamnet Brunnsparken i G:s text *Brunnsparken går sporvagn 5, 6 och 10 till Rambergsvallen*. Ses detta som ett subjekt blir betydelsen av meningen obegriplig, om det istället ses som ett adverbial, *I Brunnsparken* blir meningen begriplig och ordföljden korrekt. G klarar nivå 3 enligt processbarhetsteorin.

H använder också adverb som fundament en gång, *Och helgen dagen jag sova*. Detta har tolkats som att eleven sover på helgdagar, en annan möjlig tolkning är att H menar att han sover hela dagen. Men utifrån den kontext som yttrandet förekommer kan man dra slutsatsen att han menar helgdagar. H når nivå 3 enligt processbarhetsteorin.

I klarar nivå 2 enligt processbarhetsteorin. Han varierar valet av subjekt som inledare men frångår aldrig subjekt som fundament.

Även J klarar nivå 2 enligt processbarhetsteorin. J inleder samtliga meningar med subjektet *jag*.

K skrev endast fyra meningar, som dock är korrekta. Meningarna är inövade och av enkel karaktär, t ex *Jag är 17 år* och *Jag kommer från Turkiet*. K åstadkommer meningar som är enkla men visar ändå att hon befinner sig på nivå 2 enligt processbarhetsteorin. De andra deltagarna på nivå 2 skriver mer avancerat, men skiljer sig inte från K ur processabilitetshänseende.

4.2. Text 2

4.2.1. Nivåer enligt processbarhetsteorin

En förändring har skett sett över hela gruppen. I föregående text lyckades fyra deltagare uppnå nivå 3 och en nivå fyra. Denna gång är det sju som uppnår nivå 3 och en som når nivå fyra. Det är B som även denna gång klarar nivå 4. Av de fyra som klarade nivå 3 föregående gång, klarar tre (D, F, G) av det igen. Det är bara H som inte når upp till samma nivå i text 2.

Fem elever har utvecklats från nivå 2 till 3 sedan föregående text. Det är A, C, I och K. De använder ordföljden adverbial-subjekt-verb. K skriver i likhet med text 1 den kortaste texten men klarar nivå 3. En förklaring till att fler klarat nivå 3 denna gång kan vara att uppgiften uppmuntrar till bruket av adverbial på förstaplats i meningarna, då de flesta antingen blivit bedömda på uppgifterna ”påsklovet” eller ”helgen”. Dessa uppgifter syftar till att berätta om något som har hänt vid ett specifikt tillfälle. Detta medför att många deltagare inleder meningar med att berätta när något hände t.ex. skriver F, *Fredagen jag var med mina kompisar i centrum*.

J:s text är den enda som frångår temat p.g.a. att han inte skrivit någon av uppgifterna. Analyserad text är istället ”boende”, vilket kan varar en förklaring till att adverbial saknas i hans text. Värt att nämna i sammanhanget är att E och H också saknar adverbial i inledning av meningar, fastän både E och H har blivit analyserade på uppgiften ”påsklovet”. E, H och J presterar nivå 2. För E och J är detta en upprepning av resultatet från föregående text. H backar en nivå jämfört med text 1.

4.2.2. Performansanalys

Samtliga texter utom en beskriver förfluten tid vilket medför att eleverna blir tvungna att använda preteritum, vilket de flesta klarar. Preteritum med –de-ändelse böjs korrekt men överanvänds. Det förekommer även fler tidsadverbial än tidigare vilket kan ha med texternas innehåll att göra. Denna uppfattning stärks av att den enda texten som saknar tidsadverbial är J:s som handlar om hans boende.

En viss utveckling kan urskiljas angående variation i språket. De flesta fortsätter att använda uteslutande kanonisk ordföljd, men adverbial som fundament återfinns hos nästan alla elever. Många undviker att inleda med *jag* som fundament i samma utsträckning som föregående text. *Jag* är dock fortfarande den flitigast använda nominalfrasen, men andra subjekt förekommer som fundament i större utsträckning än i förra texten. Syntaktiskt är subjekt-verb-objekt den vanligaste ordföljden.

Bisatser förekommer endast i två deltagares texter, B och D. B har flera bisatser i sin text medan D endast har en.

B utmärker sig i gruppen. Hon lyckas med mer komplicerad ordföljd än de övriga. Det handlar dels om ordföljden som är korrekt även när adverbial används som fundament, och dels att bisatsen är spetsställd.

Förekommande adverbial är tids-, rums- och omständighetsadverbial. En elev (J) saknar tidsadverbial, en anledning till detta kan vara att hans text handlar om hans boende och är skriven i presens.

NP är enkla och består av basord. Det förekommer få adjektiv och prepositioner.

Samtliga deltagare befinner sig på nybörjarnivå.

4.2.3. Axelssons NP-modell

Nominalfrasnivån är nästintill oförändrad jämfört med föregående text. I föregående text låg samtliga på nivå 1 men några få nivå 2 och 3 enligt Axelssons modell förekom. I denna text finns endast en nivå 3 utöver det är alla NP nivå 1. I övrigt liknar de NP från föregående text.

4.2.4. Övrigt

Texterna är fortfarande enkla till innehållet men texterna innefattar mer än de tidigare standardfraserna som förekom i de första texterna. Eleverna beskriver saker ur vardagen och utökar på så sätt ordförrådet jämfört med föregående text. Engelska ord förekommer inte i lika stor

utsträckning som i föregående text. Texterna har ett bättre flyt än föregående texter som i många fall saknade en röd tråd och mest kändes som lösryckta meningar.

Textlängden har inte förändrats avsevärt. Genomsnittslängden på texterna är 72,2 ord, kortare än föregående text, men då ska man ta hänsyn till att J inte skrev samma uppgift som de övriga utan en annan uppgift som alla deltagare har skrivit kortfattat om. J var en av dem som skrev längst text föregående gång. Om man räknar bort J ur båda resultaten får man en för gruppen mer överensstämmande bild. Då blir snittet för den första texten 75,4 ord och den andra texten 76.

Meningslängden har däremot förändrats. Meningarna har en snittlängd på 8,32 ord per mening, vilket kan jämföras med 6,69 i föregående text. Den kortaste meningen är två ord och den längsta 21. Snittet per elev skiljer sig dock fortfarande. Det lägsta snittet är 5,4 och det högsta 11,66.

Texternas längd ger inte heller denna gång någon indikation på elevernas nivå. Men även denna gång utmärker sig K med att skriva den kortaste texten.

4.2.5. Utveckling

A gör framsteg jämfört med förra texten och når nivå 3 enligt processbarhetsteorin. Han använder nu adverbial som fundament. Detta sker vid flera ställen i texten. A frångår nu användandet av *jag* som fundament även om det dock fortfarande är det vanligaste subjektet. Enligt performansanalysen har ingen nämnvärd utveckling skett, A befinner sig fortfarande på nybörjarnivå, i likhet med resten av gruppen. Inte heller enligt Axelssons NP-modell har någon utveckling skett.

B fortsätter att använda adverbial som fundament. Hon placerar verbet på andra plats och uppnår nivå 4 enligt processbarhetsteorin. Av nio meningar där hon använder adverbial som fundament gör hon rätt i tre. De tre meningarna har samma form, det är tidsadverbial med framförställd preposition, *På lördag*, *På söndag* och *På natten*. Hon använder subjekt-verb i två meningar, men frångår *jag* som generellt är det mest frekvent använda i gruppen, i stället används *min* + substantiv och *vi*. Enligt performansanalysen och Axelssons modell har ingen nämnvärd utveckling skett.

C går framåt i utvecklingen och klarar nivå 3 enligt processbarhetsteorin. C använder adverb subjekt-verbordföljd i två av sina 13 meningar, t.ex. *Det här lovet jag arbeta med min pappa* .

D klarar återigen nivå 3 enligt processbarhetsteorin. Denna gång vid fler tillfällen. Enligt performansanalysen befinner sig D på nybörjarnivå, men det kan påpekas att han är en av två deltagare som använder bisats i sin text.

E visar ingen utveckling enligt processbarhetsteorins nivåsystem. Han är en av tre som presterar på nivå 2 på text 2, och det har inte heller skett någon förändring enligt performansanalysen. Enligt Axelssons NP-modell lyckas E med ett nivå 3-yttrande, *en ny computer*. Förvisso är *computer* ett engelskt ord, men bortsett från detta är det ett korrekt nivå 3-yttrande enligt Axelssons modell.

F upprepar sitt resultat från första texten på nivå 3 enligt processbarhetsteorin. Denna gång vid fler tillfällen.

G klarar som i föregående text nivå 3 enligt processbarhetsteorin. Den enda skillnaden är att språket är mer varierat.

H backar ett steg jämfört med förra texten och presterar nivå 2 enligt processbarhetsteorin. Samtliga meningar inleds med subjekt följt av verb. Alla meningar utom en börjar med *jag*, undantaget är *hon*. Ordföljden är kanonisk.

I klarar av nivå 3 enligt processbarhetsteorin, vilket tyder på en utveckling från förra texten. Han använder adverbial som fundament två gånger.

J är den tredje deltagaren som inte når nivå 3 enligt processbarhetsteorin. Men han klarar även denna gång nivå 2.

K åstadkommer nivå 3 enligt processbarhetsteorin tack vare att hon inleder meningar med en veckodag, t.ex. *Fridag Jag a sjuk, bara sova*. *Fridag* kan tolkas som *På fredagen* eller som en sorts rubrik eller punkt. Det finns dock inte mycket i texten som tyder på att *Fridag* är vare sig en rubrik eller en punkt eftersom de flyter in i den övriga texten.

4.3. Text 3

4.3.1. Nivåer enligt processbarhetsteorin

Den tredje texten visar sig för gruppen som helhet innebära ett steg bakåt ur processbarhetsteoretisk aspekt. Endast tre deltagare åstadkommer nivå 3 och de övriga nivå 2. Majoriteten av deltagarna har skrivit "intervju", sju stycken. De fyra undantagen är C "boende", G "helgen", H "boende" och I "helgen". Uppgifterna skiljer sig åt vad gäller frekvensen av adverbial som fundament. Endast en deltagare som skrivit "intervju" har använt adverbial som fundament. I stället används

subjekt uteslutande som fundament. Uppgiften ”boende” förekom även i föregående analys och som tidigare nämnts bidrar uppgiftens innehåll till att deltagarna skriver i presens. Uppgiften ”helgen” lockar dock fram adverbial som fundament i och med att deltagarna beskriver förfluten tid och ofta inleder med att berätta *när* något inträffade.

Av de tre analyserade deltagartexter som är på nivå 2 är två ”helgen” och en ”intervju”. De deltagare som skrivit ”intervju” inleder de flesta meningar med ett pronomen syftande till personen som beskrivs. Detta kan ses som ett steg bakåt till den första texten, men man bör samtidigt tänka på att uppgiftens utformning och innehåll har inverkan på resultatet.

4.3.2. Performansanalys

Deltagarnas texter har sett till innehåll och ordförråd utvecklats mellan den första texten och den tredje, men inte mycket jämfört med den andra om man ser till hela gruppen. Det finns en tydlig likhet mellan text 1 och 3 och det är att många deltagare använder kanonisk ordföljd. Upprepning av ett pronomen i fundamentalsposition är en annan likhet. Skillnaden ligger i att deltagarna i den första texten beskrev sig själva och det mest upprepade pronomenet var därför *jag*. Den vanligast förekommande uppgiften i den tredje analyserade texten är ”intervju” där de beskriver en annan person, vilket resulterar i att de vanligaste pronomina är *han* och *hon*. Här finns dock större variation av pronomen eftersom fler deltagare använder possessiva pronomen *hennes* och *hans* i vissa fall felaktigt t.ex. i A:s text *hons*. En anledning till texten fått denna form kan vara att eleverna först intervjuade en person och sedan utifrån svaren skrev en presentation.

Performansanalyserna visar ingen större utveckling i gruppen. Detta känns som en mellantext där utvecklingen står stilla. Någon enstaka elev gör framsteg men gruppen som helhet står stilla i utvecklingen.

4.3.3. Axelssons NP-modell

Deltagarnas utvecklingen av nominalfraserna står stilla jämfört med föregående text. Deltagarna presterar på nivå 1 och 2.

4.3.4. Övrigt

Meningarna har blivit lite kortare jämfört med föregående text och texterna är sett över hela gruppen lite kortare. K:s text är 73 ord lång och

innehåller 16 meningar vilket en tydlig ökning jämfört med tidigare texter. Även I har börjat skriva mer. Hans första text var 49 ord, 10 meningar, den andra på 61 respektive 6 och denna 109 ord och 9 meningar. Hans snitt har ökat från 4,9 i den första, 10,16 i den andra till 12,11 i den tredje. Även D skriver längre. Hans första var 120 ord och 19 meningar, den andra 133 ord och 15 meningar och den tredje 157 och 24 meningar. Hans genomsnitt har ökat från första texten men jämfört med den andra texten har den sjunkit (text 1 6,31, text 2 8,86 och text 3 6,54). I övrigt har textlängden inte ändrats avsevärt.

En annan likhet med den första texten är att ett par elever använder engelska ord när det svenska ordförrådet inte är tillräckligt. Det är samma elever som gjort detta tidigare.

4.3.5. Utveckling

A visade i text 2 en utveckling jämfört med text 1. Text 3 har dock större likheter med text 1 än med text 2. Texten är skriven i presens och ordföljden är kanonisk. A ligger på nivå 2 enligt processbarhetsteorin, på nybörjarnivå i enlighet med Performansanalysen och på nivå 1 enligt Axelssons modell för NP. En nominalfras som ur performansanalytiskt hänseende bör beslysas är *många annan språk: engelska, tyska, franska och lite italienska*. Detta är en utbyggd NP vilket tyder på en utveckling mot en mellannivå avseende NP. Formen för utbyggnad växer fram även om NP inte blir korrekt, *annan* i stället för *andra*.

B presterade i både den första texten och andra texten på nivå 4. I text 3 uppnår hon endast nivå 2 enligt processbarhetsteorin. Detta beror på att hon uteslutande väljer att använda subjekt i fundamentalsposition. Även i performansanalysen går B bakåt. I föregående text hade hon börjat variera språket och fått större flyt i texten, men i denna text inleds alla meningar med antingen *hon* eller *hennes*. Detta är B:s längsta text hittills men meningarna har blivit kortare jämfört med text 2. Från att ha haft ett snitt på nio ord per mening i text 2 har B sex ord per mening i text 3. Detta bidrar till att texten inte flyter utan ger intrycket av att vara upprädd fakta.

C tillhör de som tar ett steg bakåt i utvecklingen vid jämförelse med text 2 där han klarade nivå 3 enligt processbarhetsteorin. C presterar nivå 2 enligt processabilitetsteorin, nybörjarnivå i performansanalysen och nivå 1 i NP-modellen. Det måste dock påpekas att analyserad uppgift av C inte är samma som för majoriteten. Analyserad tredje text är ”boende”, vilket förklarar textens korta längd och till viss del

stillastående i utvecklingen, även om majoriteten presterar sämre resultat i den tredje texten.

D är den ende deltagaren som presterar på nivå 3 med uppgiften ”intervju”. Det har dock inte skett någon förändring i hans utveckling i något av de analyserade områdena. Han ger intryck av att vara mer bunden till en form än tidigare men får ändå till stånd en text med större flyt än de andra, mycket beroende på att han varierar benämningen på personen som presenteras i texten. *Han* överanvänds men det förekommer sex meningar som frångår den fasta formen *han/hon* som de flesta har i den tredje texten. D frångår subjekt som fundament till förmån för ett adverbial i den positionen.

E presterar även denna gång på nivå 2 enligt processbarhetsteorin. Det finns ingen märkbar utveckling i övriga aspekter heller. NP enklare än i förra texten där han låg på nivå 3 enligt Axelssons modell.

F har i de två föregående texterna använt adverbial som fundament men gör det ej i denna text. Hon har tidigare varit på nivå 3 enligt processabilitetsteorin men presterar i likhet med många andra endast nivå 2. Utveckling står still även i övriga avseenden.

G:s tredje analyserade text är ”helgen” vilket är en förklaring till att han presterar på nivå 3 enligt processbarhetsteorin även denna gång, eftersom uppgiften är snarlik den föregående. Det har inte skett någon utveckling utan han presterar endast en upprepning av tidigare nivåer i samtliga avseenden.

H presterar på nivå 2 enligt processabilitetsteorin med sin text om ”boende”, vilket innebär att han inte utvecklats i någon av de berörda avseendena.

I presterar med sin text om ”helgen” nivå 3. Han skriver längre denna gång jämfört med föregående text. NP är på samma nivå som tidigare och detsamma gäller performansen där ingen utveckling syns.

K presterar sämre än förra texten och klarar nu bara nivå 2 enligt processbarhetsteorin. Det finns ingen utveckling att rapportera.

4.4. Text 4

4.4.1. Nivåer enligt processbarhetsteorin

Gruppen presterar bättre än i föregående text. Endast två deltagare presterar på någon annan nivå än 3. Det är H som presterar på nivå 2 och K som presterar på nivå 4. Både dessa deltagare har blivit bedömda på en annan uppgift än ”sommaren” som de övriga skrivit. H har

bedömts på ”intervju” och K på ”boende”, två texter som samtliga haft svårt att prestera nivå 3 på. ”Sommaren” visade sig vara en text som hos samtliga lockade fram ordföljden adverbial-subjekt-verb.

Deltagarna visar att de skiljer på presens och preteritum. Det förekommer dock fel i böjningen. Det föreligger överanvändning av ändelsen –de på verb i preteritum.

4.4.2. Performansanalys

Texterna skiljer sig från föregående texter. I syntaxen är adverbialen tillbaka i fundamentalsposition. Den vanligaste ordföljden är dock fortfarande subjekt-verb.

NP är fortfarande enkla och den saknar i många fall utbyggnad, men variationen i början av meningarna har blivit bättre. I stor utsträckning undviker deltagarna att upprepa sig lika mycket som i föregående texter.

4.4.3. Axelssons NP-modell

Enligt Axelssons modell är deltagarna på nivå 1 och 2, dvs. ingen förändring har skett från föregående texter.

4.4.4. Övrigt

Texterna är sett över gruppen som helhet längre och består av längre meningar. Den kortaste texten är 59 ord och 4 meningar. Den längsta är 190 ord och 17 meningar lång. Snittet på antal ord per mening i gruppen som helhet har också ökat, från 7,09 i förra texten till 10,07.

Texterna skiljer sig till innehållet då de flesta kommit ifrån standardfraserna från första texten som återkom i förra texten.

4.4.5. Utveckling

Med text 4 presterar A återigen nivå 3 enligt processbarhetsteorin genom att använda ordföljden adverbial-subjekt-verb. Sett till Axelssons NP-modell ligger A på nivå 2. Utmärkande i performansen är en utbyggd NP, *min hemlands största sjö*. Textbindningen är fortsatt enkel och som helhet är A på nybörjarnivå sett ur performansanalytiskt synpunkt.

B presterar på nivå 3, vilket är en förbättring jämfört med föregående text men inte jämfört med de två första texterna. Enligt Axelssons modell är B på nivå 2. B försöker sig på en utbyggd NP som inte blir

korrekt, *plats kalla massawa* avser troligen *en plats som heter Massawa*, vilket vid ett korrekt yttrande hade varit en avancerad NP enligt performansanalysen. Ingen större utveckling har alltså skett i förhållande till de två första texterna.

C presterar på nivå 3 i förhållande till processbarhetsteorin, på nivå 2 enligt Axelssons NP-modell och på nybörjarnivå i performansanalysen. Detta är en förbättring jämfört med i text 3 men C klarade nivå 3 även i text 2. C uppvisar en viss progression jämfört med föregående text, men ingen utveckling från text 2. En NP pekar på tendenser till utveckling, ”Mutu från Fiorentina”.

D presterar på nivå 3 enligt processbarhetsteorin, nivå 2 enligt Axelssons modell och på nybörjarnivå enligt performansanalysen även om man kan se framsteg i vissa avseenden. Det finns variation i syntaxen då olika ordföljd används i början av meningar. Det finns bisatser vilket är ovanligt i de flesta av deltagarnas texter.

Med denna uppgift presterar E för första gången på nivå 3 enligt processbarhetsteorin, som nybörjare enligt performansanalysen och på nivå 1 enligt Axelssons modell.

Ordföljden adverbial-subjekt-verb återfinns en gång i texten. E är en av få som använder en bisats, men syntaxen är fortsatt subjekt-verb med undantag för i en mening. Trots detta är texten mer varierad än tidigare.

F Presterar återigen på nivå 3 enligt processbarhetsteorin. I de tidigare texterna har F använt tidsadverbial för att visa när något inträffat, men väljer i denna text att visa detta med rubriker. Trots detta har hon en mening med adverbial som fundament. I performansanalysen framgår att eleven även går tillbaka beträffande textbindning. Många meningar börjar med *jag*. NP har inte utvecklats jämfört med tidigare texter.

G presterar återigen nivå 3 enligt processbarhetsteorin, på nybörjarnivå i performansen och nivå 1 enligt Axelssons modell.

H är en den enda som inte presterar på nivå 3 i text 4. En förklaring är att den analyserade uppgiften är ”intervju” som samtliga elever haft svårt att prestera på nivå 3 på (för de flesta deltagare redovisas ”intervju” som text 3). H:s utveckling tycks ha stannat av eftersom text 4 är den tredje texten där han inte når upp till samma nivå som i text 1. Enligt performansanalysen har heller inte skett utifrån Axelssons modell.

I fortsätter att prestera nivå på 3 enligt processbarhetsteorin och ligger i övriga avseenden på samma nivå. Han har variation i syntaxen i inledningen av meningarna, där adverbial som fundament varvas med subjekt i den positionen.

J presterar nivå 3 enligt processbarhetsteorin för första gången med två tidsadverbial i fundamentalsposition åtföljda av subjekt och verb. Enligt performansanalysen är deltagare J fortfarande nybörjare, utan några framsteg i detta avseende. Enligt Axelssons NP-modell är J på nivå 1.

K lyckas prestera fyra meningar med rumsadverbial följt av verb på andra plats i satsen. Det innebär nivå 4 enligt processbarhetsteorin. Enligt performansanalysen visar hon brister i val av pronomen, *Vi lägenhet*. Hon ligger fortfarande på nybörjarnivå enligt performansanalysen och även nivån för Axelssons modell är oförändrad. Det anmärkningsvärda är att nivå 4 presteras i texten "boende" där samtliga deltagare som gjort uppgiften undvikit att använda adverbial i inledning av meningar i. K skrev denna text vid ett senare tillfälle än de andra, kanske är detta anledningen till att hon är den enda som använder rumsadverbial på detta sätt i texten. Ett rumsadverbial är förvisso felaktigt till formen, *I ett vardagsrum* i stället för *I vardagsrummet* men räknas ändå som en korrekt grammatisk struktur.

4.5. Text 5

4.5.1. Nivåer enligt processbarhetsteorin

I den femte och sista texten når alla deltagare nivå 3. Samtliga använder adverbial-subjekt-verb-ordföljd i början av en mening, men med olika frekvens. Den vanligaste ordföljden är dock fortfarande subjekt-verb. NP har inte utvecklats avsevärt i gruppen som helhet även om enstaka deltagare blivit bättre på denna punkt.

Analyserade texter för text 5 är "2018" med undantag för två deltagare. Den ena har analyserats på uppgiften "sommaren" och den andra på "uppsats 2". Texten "2018" var menad att uppmuntra deltagarna att använda olika tempus, vilket lyckats i stor utsträckning.

Som grupp betraktade har deltagarna utvecklats på den femgradiga skalan. Hur mycket utvecklats beror på var man börjar mäta. Om man räknar från text 1 har utvecklingen gått från 2 till 3. Men om man har i åtanke att dessa elever i februari månad 2008 var nybörjare och att det inte gick att testa eleverna förrän i tredje veckan p.g.a. bristande språkkunskaper, kan man säga att de gått från en förmodad nivå 1. I text 1 kan man se att en av deltagarna har svårt att producera text, kanske för att övergången från nivå 1 fortfarande pågick.

I den första texten klarade samtliga nivå 2 till stor del med hjälp av de standardfraser som lärts in under de två första veckorna. Detta förklarar

varför deltagarnas text 1 är så lika. I de senare texterna är likheterna inte lika påtagliga även om deltagarnas ordförråd är ganska lika eftersom de går i samma klass. Men formuleringar skiljer sig i större utsträckning i övriga texter. I text 3 gick de flesta deltagare tillbaka till nivå 2. Dispositionen liknade den i text 1 där deltagarna beskrev sig själva. I text 3 beskrev de en annan person och inledde många meningar med *han* eller *hon*. Eftersom nästa alla deltagare påverkats på detta sätt kan resultatet ha att göra med uppgiftens utformning.

Bortsett från försämringen i text 3 har en utveckling gått att urskilja från början till slut. Några deltagare har hållit en jämn nivå medan andra pendlat mellan olika nivåer. Samtliga har presterat nivå 3 minst två gånger. Det största antalet nivå 3 återfinns i de två sista texterna vilket visar på utveckling i gruppen. En deltagare skiljer sig från gruppen genom att uppnå sitt toppresultat i första och sista texten. Denna deltagare hade stor frånvaro under en fyraveckorsperiod, vilket kan vara en bidragande orsak till det ojämna resultatet.

I text 5 visar sig deltagarna som grupp för första gången vara på samma nivå. De som inte befann sig på nivå 2 vid första texten har hunnit ikapp de andra.

4.5.2. Performansanalys

Texterna har sett från den första till den femte texten utvecklats framför allt i syntaxen. Deltagarna varierar ordföljden i början av meningar och den kanoniska ordföljden som karakteriserade den första texten har till stor del försvunnit. NP har blivit lite längre men de flesta deltagare saknar utbyggnad i NP.

Några elever har bättre textbindning än andra men inte tillräckligt bra för att tillhöra mellannivån, men de är dock väg mot den nivån. Innehållet i sista texten pekar på ett större ordförråd hos de flesta. Det finns även en större säkerhet beträffande morfologi. Adjektiv är fortfarande sällsynta. NP har hos enstaka deltagare utvecklats och blivit längre med utbyggnad, men som helhet är gruppen på nybörjarnivå när det gäller performansanalysen.

4.5.3. Axelssons NP-modell

Om man ser till Axelssons modell är nivån fortsatt densamma som i den första texten. Gruppen varierar mellan nivå 2 och 3.

4.5.4. Övrigt

En skillnad mellan första och sista texten är att meningslängden generellt sett blivit längre. Sett över gruppen har snittet för textlängden ökat avsevärt från text 1, 79,09 per text till 112,36 i text 5. Även den genomsnittliga meningslängden har ökat, från 6,69 i text 1 till 10,84 i text 5. Den kortaste texten är 64 ord lång i text 5. I text 1 var den kortaste 15 ord lång. Det är K som skrivit båda texterna. Även K:s meningslängd har förändrats från 3,75 i första till 16,8 i den sista texten.

4.5.5. Utveckling

A presterar nivå 3 enligt processbarhetsteorin. Det är en upprepning från föregående text. Adverbial som fundament förekommer dock endast en gång i denna text, men det räcker för att visa att kapaciteten finns där. Det kan konstateras att A har kapacitet till nivå 3 men är till viss del beroende av kontext för att prestera på sin högsta nivå, vilket framgår av resultatet där han har en svacka i text 3. När det gäller performansanalysen har han gjort framsteg inom vissa områden men inte tillräckligt för att nå mellannivån. Eftersom performansanalysen har tre nivåer är de tre nivåerna längre ifrån varandra än processabilitetsteorins nivåer där deltagarna kan pendla mellan olika nivåer från gång till gång. I Axelssons NP-modell utvecklas inte A från text 1 till 5. Han presterar sin mest avancerade NP redan i text 1, *en liten land*. Detta är ett försök på nivå 3 som inte lyckas riktigt eftersom deltagaren inte kongruensböjer den obestämda artikeln med substantivet.

B presterar nivå 3 enligt processbarhetsteorin i den sista texten. Hon är sett över de fem texterna den bästa i gruppen. Hon visar kapacitet till nivå 4 i både text 1 och 2, i den första i en mening och i tre meningar i text 2. Varför hon sedan inte gör om bedriften finns det inget svar på. En slutsats man dock kan dra av hennes resultat är att hon är på en stabil nivå 3 enligt processbarhetsteorin men lite för beroende av kontexten för att hon ska prestera på toppen av sin kapacitet. Enligt performansanalysen är hon kvar på nybörjarnivå även om hon i vissa avseenden har utvecklats, dock inte tillräckligt för att bedömas vara på en högre nivå. Beträffande NP-modellen har ingen utveckling skett från text 1 till 5. Hon är kvar på nivå 2.

C klarar nivå 3 enligt processbarhetsteorin för tredje gången, andra gången i rad. Han har från text 1 till 5 utvecklats från nivå 2 till nivå 3. I performansanalysen har C inte utvecklats nämnvärt. Liksom de övriga i

gruppen är han kvar på nybörjarnivå. Den tydligaste utvecklingen är ordförrådet samt variation i språket. Detta märks till viss del på att hans texter blir längre för varje gång samt att meningslängden blir längre. Enligt Axelssons NP-modell befinner sig C på nivå 2 vilket han även gjorde text 1.

D är en av två deltagare som under hela undersökningen presterat nivå 3 enligt processbarhetsteorin. Den utveckling som kan urskiljas i hans texter är framför allt ordförråd och variation i språket. Adverbial som fundament blir vanligare i de senare texterna.

E klarar i text 5 återigen nivå 3 enligt processbarhetsteorin. Adverbial som fundament är fortfarande sällsynt och förekommer endast en gång i text 5. I övrigt märks utvecklingen mest i ordförrådet och förmågan till viss variation i språket. Beträffande Axelssons NP-modell ligger E på nivå 2 text 5. I text 3 klarade han nivå 3.

F klarar återigen nivå 3 enligt processbarhetsteorin efter att i två texter i rad ha presterat nivå 2. Adverbial i fundamentalsposition förekommer endast en gång i den sista texten. Hennes utveckling märks mest i ordförrådet och av en viss variation i språket. NP har inte utvecklats nämnvärt från text 1 till 5.

G är den andra deltagaren som klarat nivå 3 enligt processbarhetsteorin genomgående i undersökningen. Förekomsten av adverbial har blivit tätare. En annan skillnad är att ordförrådet blivit större och därmed har språket blivit mer varierat. NP är oförändrad från text 1 till 5.

H klarar nivå 3 enligt processbarhetsteorin för andra gången efter att ha presterat tre nivå 2 i rad. Han använder fler adverbial som fundament än i första texten, tre stycken. Även H:s ordförråd har utvecklats och följaktligen även variationen i språket. NP har utvecklats från nivå 1 till flera nivå 2 enligt Axelssons modell. Framförallt är de längre med fler bestämmingar.

I klarar nivå 3 enligt processbarhetsteorin för fjärde gången. Han har från text 1 till 5 utvecklats från nivå 2 till 3. Hans ordförråd har blivit större och han varierar språket mer. NP är oförändrad enligt Axelssons modell.

J klarar nivå 3 enligt processbarhetsteorin för andra gången. Adverbial som fundament förekommer endast en gång i text 5. Den största utvecklingen märks i ordförrådet, främst i att det inte längre finns engelska ord i texten. NP är oförändrad enligt Axelssons modell.

K tar ett steg bakåt från förra texten där hon klarade nivå 4 enligt processbarhetsteorin. Hon använder adverbial som fundament en gång, dock med verbet på fel plats. Hon har uppnått den största utvecklingen,

från nivå 2 i text 1 till nivå 4 i text 4. I övrigt märks det att hennes ordförråd utvecklats och variationen i språket. NP är oförändrad.

4.6. Utveckling från text 1 till 5

I det följande sammanfattas resultaten från alla texter för att ge en heltäckande bild av deltagarnas utveckling inom processbarhetsteorin, performansanalysen och Axelssons modell, samt en övrig punkt.

4.6.1. Nivåer enligt processbarhetsteorin

Man ska ha i åtanke att samtliga elever var nybörjare vid undersökningens början. Därför kan man anta att deltagarna utvecklats från processbarhetsteorins nivå 1 till 3, i två fall nivå 4, på 12 veckor.

Som grupp utvecklades deltagarna från nivå 2 till 3. I den första texten uppnår fyra deltagare nivå tre, en nivå 4 och övriga sex klarade nivå 2. Den genomsnittlige deltagaren presterar 2,55.

I text 2 presterar fler deltagare nivå 3 än i den första texten., Sju når nivå 3, en lyckas nå nivå 4 och tre når nivå 2. Snittet för text 2 är 2,82.

I text 3 presterar deltagarna sämre än tidigare. Endast tre deltagare når nivå 3, övriga når nivå 2. Snittet är 2,27, det sämsta snittet i undersökningen.

Text 4 visar att text 3 var en tillfällig svacka. Nio av elva deltagare presterar nivå tre, en nivå 4 och endast en nivå 2. Snittet är 3 och är det högsta snittet i undersökningen.

I text 5 klarar samtliga nivå 3. Snittet är följaktligen 3, vilket är samma som i text 4. Skillnaden är att alla klarar nivå 3, vilket är unikt i undersökningen.

TABELL 4. Översikt av deltagarnas nivåer i processbarhetsteorin i de olika texterna

	Text 1	Text 2	Text 3	Text 4	Text 5
A	2	3	2	3	3
B	4	4	2	3	3
C	2	3	2	3	3
D	3	3	3	3	3
E	2	2	2	3	3
F	3	3	2	3	3
G	3	3	3	3	3
H	3	2	2	2	3
I	2	3	3	3	3
J	2	2	2	3	3
K	2	3	2	4	3
Snitt	2,55	2,82	2,27	3	3

Det finns en del anmärkningsvärda företeelser att belysa i resultatet. Att B klarar nivå 4 i både text 1 och 2 men inte upprepar detta i de tre senare texterna är anmärkningsvärt. Istället presterar B nivå 2 i text 3 där alla deltagare utom tre har en svacka och i text 4 och 5 klarar hon nivå 3. Det är även anmärkningsvärt att det lägsta resultatet för gruppen kommer i text 3. Ytterligare en intressant iakttagelse är att endast sex deltagare utvecklas från nivå 2 till 3 från text 1 till 5. Övriga fem klarar nivå 3 redan i text 1. Förvisso är det endast två deltagare, D och G, som genomgående presterar nivå 3.

Som grupp betraktade utvecklas deltagarna från en genomsnittsnivå på 2,55 till 3 från text 1 till text 5. Gruppens två toppresultat är text 4 och 5. Skillnaden mellan dessa resultat är att samtliga når nivå 3 i text 5. I text 4 presterar H endast nivå 2, men snittet höjs av att K klarar nivå 4. Om man bortser från text 3 för att endast se till gruppens progression, ser gruppens utveckling stadigare ut. Då kan man konstatera att det från text 1 till 2 sker en ökning beträffande genomsnittsnivån med 27 hundradelar. Ökningen från text 2 till 4 är 18 hundradelar. Mellan text 4 och 5 sker som tidigare nämnts ingen förändring. Detta betyder att gruppens utveckling var som störst mellan den första och andra texten om man bortser från text 3.

Studerar man tabellen ser man att alla utom två deltagare, E och J har klarat nivå 3 vid något tillfälle redan i text 2. H når förvisso inte nivå 3 i text 2, men klarade nivå 3 i text 1.

De två deltagare som inte nått upp till nivå 3 i text 2 gör detta först i text 4, då har samtliga presterat nivå 3 i någon av de fyra texterna.

Samtliga deltagare når upp till nivå 3 eller högre vid minst två tillfällen. Tre deltagare når nivå 3 eller högre tre gånger. Tre deltagare når nivå 3 eller högre fyra gånger. Två deltagare når nivå 3 samtliga fem gånger. Tre deltagare når nivå 3 endast två gånger.

Vilken deltagarnas "egentliga" nivå är, är en intressant fråga som ej besvaras här men diskuteras i slutdiskussionen. Speciellt intressant är frågan med tanke på de två deltagare som presterar nivå 4 vid något tillfälle. Detta hade inte varit anmärkningsvärt om de haft en successiv utveckling. Det anmärkningsvärda är att en av dem (B) lyckas med detta redan i text 1 och upprepar detta i text 2. I text 2 gör B tre meningar med adverbial-verb-subjektordföljd, vilket gör det än mer anmärkningsvärt att detta inte upprepas i de senare texterna. Deltagare K som också når nivå 4 går förvisso en successiv utveckling från nivå 2 i text 1, till nivå 3 i text 2, med en svacka tillbaka på nivå 3 i text 3 och nivå 4 i text 4, för att avsluta med nivå 3. Det anmärkningsvärda är att K är en av dem som har svårast att kommunicera i tal och skrift bland deltagarna. Hennes texter var också de kortaste vid alla tillfällen, vilket beror på att hon är noggrann och inte vill göra fel.

De deltagare som är enklast att ange nivå på är de som presterat nivå tre i samtliga texter, vilket följaktligen betyder att de ligger på nivå 3.

Det är enklare att ange nivå när man endast har en siffra att ta ställning till. Av den anledningen anges elevernas nivå med ett snittresultat. B får 3,2 i snitt, D och G får 3, F, I och K får 2,8, A och C får 2,6, och E, H och J får 2,4. Om man ska avrunda resultatet så att det passar in i nivåsystemet når åtta (A, B, C, D, F, G, I och K) nivå 3 och tre (E, H och J) nivå 2 i genomsnitt.

4.6.2. Performansanalys

Deltagarna utvecklas inte sett till nivåerna ifråga om performansanalysen. Detta beror på att performansanalysen innefattar av tre nivåer, nybörjarnivå, mellannivå och avancerad nivå. Dessa finns förklarade i forskningsdelen med en tabell. Deltagarna utvecklas dock inom vissa aspekter i performansanalysen. Men framstegen är för små för att någon av deltagarna ska komma upp på mellannivå.

Däremot sker en utveckling när det gäller ordföljd. I första texten är ordföljden kanonisk och det finns få undantag till subjekt i inledningen av satsen. I den sista texten har samtliga minst en mening som inleds med adverbial följt av subjekt och verb.

Den första texten saknade variation i meningsinledningen, de flesta meningar inleddes med *jag*. Detta beror på textens innehåll. Uppgiften var att berätta om sig själv, vilket medförde att de flesta deltagare valde att börja alla sina meningar med *jag*. I text 2 sker en förbättring angående detta. Flera deltagare använder adverbial i inledningen av meningar. Men i text 3 backar de flesta i utvecklingen. Uppgiften kan ha påverkat resultatet. De flesta skrev uppgiften ”intervju” där de först intervjuade en person och sedan utifrån intervjusvaren skrev en presentation av intervjupersonen. Endast en deltagare lyckades nå nivå 3 med den uppgiften. Texten återgick till att inledas med ett överanvänt subjekt syftande till den beskrivna personen i texten. I den första texten som handlade om deltagarna själva var den frekventa meningsinledaren *jag*. I text 3 är det i stället han eller hon. Några alternerar han eller hon med hans och hennes. Strukturen på meningarna påminner också om text 1. Meningarna är korta och uppräddade som punkter i stället för en flytande text. Detta är den sämsta prestationen hos deltagarna som grupp.

4.6.3. Axelssons NP-modell

NP har inte förändrats avsevärt under undersökningens gång. Fler NP på nivå 2 förekommer i de senare texterna men det förekommer nivå 2 redan i den första texten. Skillnaden är att NP på nivå 2 blir aningen mer frekventa.

5. Slutdiskussion

Det första som kommer att diskuteras här är texternas inverkan på resultatet. Detta eftersom utformningen på uppgifterna till viss del påverkar vilka grammatiska strukturer deltagarna använder. Det bästa exemplet på detta är text 3, där de flesta deltagare analyserades på uppgiften ”intervju”. Denna uppgift fick flera deltagare att prestera sämre än tidigare. Den intressanta frågan är varför. Som tidigare nämnts var uppgiften att utifrån en intervju skriva en presentation av en person. Tanken med detta var att inte styra deltagarna till att skriva tidsadverbial i inledning av meningarna vilket inträffade med uppgifterna ”påsklovet” och ”helgen. Detta skulle undvikas eftersom några deltagare åstadkom nivå 4 genom att använda ett tidsadverbial till synes omedvetet som en uppräknings rubrik, t.ex. som K gör *Fridag jag a sjuk, bara sova*. Av den anledningen gjordes uppgiften så att deltagarna själva skulle

utforma sin text utifrån intervjustavaren. Resultatet blev att de flesta gjorde om direkt tal till indirekt tal och radade upp svaren ett efter ett utan någon tanke på att skriva en flytande text. En deltagare misslyckades även med omskrivningen från direkt tal till indirekt, t.ex. *Hon hobby sköta om mitt sommar hus*. En enda elev lyckades nå nivå 3 enligt Pienemanns modell.

Utöver den kollektiva svackan i resultatet överraskar tre resultat i undersökningen. Två av de överraskande resultaten tillhör B. Hon lyckas i både text 1 och 2 uppnå nivå 4. I text 1 i en mening och i text 2 i tre meningar för att sedan aldrig upprepa denna bedrift. Den korrekta konstruktionen från text 1 liknar till formen andra meningar i senare texter. Därför är det svårt att förklara varför hon lyckades med detta i text 1 men inte senare. När det gäller konstruktionen från text 2 kan det finnas en förklaring. Det är att hon aldrig uttrycker sig på samma sätt igen. Samtliga tre meningar där verbet placeras rätt efter adverbialen har samma form, *På lördag*, *På söndag* och *På natten*. Men deltagaren använder samma konstruktion flera gånger i samma text utan att placera verbet på andra plats vilket tyder på att hon inte alltid gör rätt med denna konstruktion. Av sex liknande konstruktioner placerar hon verbet rätt hälften av gångerna. Detta tyder på en osäkerhet men också på att det finns en medvetenhet om att verbet placeras på andra plats. Tyvärr upprepar B aldrig den lyckade konstruktionen trots att hon har spetsställda adverbial.

Även K gör meningar där hon placerar verbet efter adverbial i början av en mening. I likhet med B gör K också detta flera gånger i samma text, text 4. Detta är anmärkningsvärt av två anledningar. Den första är att K är en av de svagaste eleverna i klassen, vilket nämnts tidigare. Den andra anledningen är att hon åstadkommer detta i texten ”boende” som samtliga övriga elever presterade nivå 2 på. (För tydliggöra detta kan det nämnas att de två deltagare som presterat nivå 3 genomgående i undersökningen, inte skrivit uppgiften boende.) De fyra meningarna som K gör rätt på är samtliga rumsadverbial med i tre fall identisk form och i det fjärde fallet snarlik form, *I ett rum bor min bror*, *I ett rum bor jag och min syster*, *I ett rum bor föräldrarnas* och *I ett vardagsrum har vi två soffor (...)*. I de tre första meningarna kan förklaringen till att verbet placeras på andra plats vara att satsen är så pass kort att den bara kan placeras på två platser, på andra eller sista plats. Det kan vara så att deltagaren känner till att verb inte placeras sist i satsen i svenska och placerar därför det på rätt plats. I den fjärde meningen skulle deltagaren utifrån ovan stående resonemang kunna placera verbet efter subjektet eftersom satsen är längre, men väljer att följa den tidigare ordföljden. K

presterar nivå 4 i den fjärde texten och på det sättet är det inte märkvärdigt att hon inte presterar nivå 4 igen.

En tanke i ljuset av resultatet är processbarhetsteorin tillämpbarhet för denna undersökning. Den femgradiga skalan har varit användbar och tjänstgjort som mall för elevernas grammatiska utveckling. Som påtalats i tidigare resonemang har skrivuppgifterna i några fall påverkat resultatet. Uppgifternas utformning har ibland gynnat användningen av adverbial i mening sinledningen. I andra fall har uppgiften påverkat utfallet av resultatet på ett för deltagarna hämmande sätt. Detta kommer man främst åt genom att med större medvetenhet välja skrivuppgifter som inte gynnar specifika grammatiska strukturer. Men jag tror att processbarhetsteorin har större tillämpbarhet i en undersökning av talets grammatiska utveckling. Om man ser till de studier som Håkansson (2004) refererar där talet undersöks ser man att man kan komma åt grammatiska strukturer med vägledande frågor. När undersökningen görs utifrån texter är man i större utsträckning beroende av deltagarnas ordförråd. Om man t.ex. ser på K som i den första texten åstadkom en väldigt kort text där hon presterade nivå 2 kan man inte undgå att fråga sig hur hon presterat i tal. Detta är intressant eftersom hennes korta text bestod av standardfraser. Var detta det enda hon kunde? Eller hade hon kunnat mer vid ett muntligt test? Något egentligt svar på de frågorna kan ej ges utifrån undersökningen. Men jag gjorde ett muntligt test i samband med den första texten, något som dock ej finns dokumenterat. Där framkom det att hon inte förstod mycket mer än de fraserna. Av den anledningen kunde en undersökning av deltagarnas talade utveckling varit mer utslagsgivande. Större skillnader kunde ha synliggjorts. Duktigare elever kunde ha satts på prov genom att ge dem strukturer i avsikt att se om de kan processa dessa. Detta är ingen brist i processbarhetsteorin som är en teori för grammatisk utveckling i talspråket, utan snarare en punkt som kunde ha förbättrat undersökningen. Det mest heltäckande resultatet hade uppnåtts om deltagarna testats i både tal och skrift.

Brolin kom i sin studie fram till att skillnaderna mellan godkända och icke godkända Tisus-studenter inte kan synliggöras med processbarhetsteorin. Skillnaderna syns istället med en felanalys. I min studie ser jag att de skillnader som jag upplever som lärare och som jag ser i andra sammanhang inte kommer fram med processbarhetsteorin.

För att synliggöra denna skillnad mellan elevers prestationer i processbarhetsteorin och prestationer i skolarbetet tar jag här med resultatet från ett grammatikprov där deltagarnas kunskap om pronomen, verb, substantiv och adjektiv testas. Maximalpoäng är 60

poäng. Högsta resultat är 50 poäng, lägsta 17. Här är samtliga resultat: A 50, B 44, C 45, D 44, E 42, F 37, G 24, H 22, I 26, J 21 och K 17. Det intressanta i sammanhanget är att den som har det lägsta resultatet är K som i studien uppnått nivå 4 vid ett tillfälle. A har det högsta resultatet men hade inte det än processbarhetsnivå 3 i undersökningen. B som presterade nivå 4 på processbarhetsskalan vid två tillfällen i studien har i grammatikprovet det tredje högsta resultatet. G som i studien genomgående presterade nivå 3 får 24 poäng av 60 och klarade därmed inte provet. Av de elva deltagarna uppnådde endast sex godkänt. Provet gjordes den 2 juni 2008.

Resultatet av studien är att samtliga deltagare uppnått nivå 3 och två nivå 4. I performansanalysen är samtliga nybörjare och enligt Axelssons NP-modell är de flesta på nivå 2. Grammatikprovet visar att deltagarnas kunskaper i grammatik varierar i gruppen, men samtidigt har samtliga tagit till sig strukturer från den svenska grammatiken för att kunna processa grammatik på processbarhetsnivå nivå 3.

Det mest anmärkningsvärda i resultatet är att jag som lärare för denna klass fått se en annan sida av K. På läxförhör och prov hade hon oftast bland de lägsta resultaten. Hennes brister var då främst ordförråd. Detta har bidragit till att K är tystlåten och begränsar sig i både tal och skrift. Det positiva med processbarhetsteorin är att den visar att hon trots vissa språkliga brister har tagit fasta på svenska språkets grammatiska struktur. Bygger K på sitt ordförråd kan utvecklingen sedan gå fortare. På detta sätt har processbarhetsteorin gjort att jag upptäckt saker hos deltagarna som jag annars inte skulle ha märkt.

Jag inledde uppsatsen med att nämna att många lärare talar om nybörjarelevers snabba progression. Nu har jag själv erfarenhet av detta som lärare men jag har även haft möjligheten att undersöka detta och bedöma denna progression. Den tydligaste utvecklingen är dock ordförrådet och den kommunikativa förmågan, vilket jag inte undersökt. Det intressanta i sammanhanget är att den deltagare som visat upp minst utveckling gällande dessa två punkter är K som i undersökningen tillhörde de duktigare eleverna.

Min slutsats är att mina nybörjarelever genomgått en snabb utveckling. Samtliga har klarat nivå 3 enligt processbarhetsteorin och två har nått nivå 4. I performansanalysen är samtliga fortfarande på nybörjarnivå men det går ändå att se framsteg inom detta. Beträffande Axelssons NP-modell befinner sig deltagarna på nivå 2 och 3. När man tänker på att deltagarna endast studerat svenska i 12 veckor kan man konstatera att de enligt processbarhetsteorin nått mer än halvvägs på nivåskalan och lika så enligt Axelssonsnivå. Undantaget är

performansanalysen där deltagarna inte utvecklats utifrån nivåskalan. Anledningen till detta är att performansanalysen är mer komplett då man tittar på flera aspekter i den svenska grammatiken.

Det är intressant att se att deltagarna på 12 veckor lyckas utvecklas till nivå 3 och i två fall t.o.m. nivå 4 enligt processbarhetsteorin. Detta betyder att de lärt in den svenska grammatikens struktur och således har skaffat sig en god grund att stå på för sin framtida utveckling.

6. Litteraturförteckning

Bergman, Pirkko & Tua Abrahamsson 2004. Bedömning av språkfärdigheten hos andraspråkselever. I: Hyltenstam, Kenneth & Inger Lindberg (red.) *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur s.597-626

Bergman, Pirkko & Lena Sjöqvist 1999. Bedömning. I: Skolverket (utg.) *Att undervisa elever med svenska som andraspråk. Ett referensmaterial*. Stockholm: Skolverket

Brolin, Charlotte 2006. *Godkänd eller underkänd? En jämförande studie av språkliga drag i Tisus-prov i skriftlig färdighet*. Göteborgsuniversitet.

Håkansson, Gisela 2004. Utveckling och variation i svenska som andraspråk enligt processbarhetsteorin. I: Hyltenstam, Kenneth & Inger Lindberg (red.) *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur s.153-169

Pienemann, Manfred 1998. *Language Processing and SEcond Language Development*. Amsterdam: Benjamins

Philipsson, Anders 2004. Svenskans morfologi och syntax I ett andraspråksperspektiv. I: Hyltenstam, Kenneth & Inger Lindberg (red.) *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur s.117-151